SZŐKE ANNAMÁRIA FÉNYKÉPÖSSZEÁLLÍTÁSA

Tanszéki kirándulás, 1970-es évek közepe körül. Marosi Ernő, a háttérben: Széphelyi F. György. Fotós ismeretlen.

Tanszéki kirándulás, 1980-81 körül. Balról jobbra: Bribilla Ottilia, Marosi Ernő, Takács Imre, Tóth Sándor, Bor Ferenc, Németh Lajos. Fotó: Ágoston Julianna.

Tanszéki összejövetel, Szőke-ház, Kistarcsa, 1982 körül. Marosi Ernő Bartos Györggyel és Poszler Györgyivel (?). Fotó: Szőke Annamária.

Tanszéki összejövetel, Szőke-ház, Kistarcsa, 1982 körül. Németh Lajos és Marosi Ernő. Fotó: Szőke Annamária.

Marosi Ernő Széphelyi F. György védésén, a Művészettörténet Tanszéken, 2009-ben. A háttérben Mojzer Miklós látható. Mácsai Bálint fotója.

Mojzer Miklós

A KAPITÁNY

Mint kis gimnazista – a számunkra háborús idő elején még – emlékszem, a fizikaórán szóba került az erővektorok során a forgócsiga tengelyének állva maradási szabálya, a pörgettyű-elv: a tengely forgásirányának változtatása nehezen vagy sehogy sem befolyásolható. Ezzel kapcsolatban meg az, hogy ezt a hajózásban lehetne tán kihasználni. Egy-két ilyen beépített orsóval olyan hajó épülhetne, amely a viharban sem dülöngélne, hanem helyzetét, irányát tartva haladhatna. Építettek is már ilyet valahol (?) – de csak nagyméretű hajó formában, nagysebességű centrifuga-egyensúlyozót. Elképzeltem, de megkérdezni se tartottam fontosnak, hogy luxus- vagy teherhajóval tették-e a kísérletet; hadicélra nyilván ez a technika alkalmazhatatlan. Az is világosnak tűnt nekünk akkor – részben, mint Verne Gyula olvasói előtt – hogy a vihar egyre növekvő erejét egyre jobban beszívó feltételezhető inhalátorokkal ellensúlyozható a pörgettyűk többszörösére gyarapodó energiaszükséglete is. Egy így konstruált hajókolosszus meg sem rezdülve siethetne akár tengerrengésben is tovább. Mert akkor még mindegyikünkben egy-egy – ha nem is tengerész, de – mérnökpalánta rejtezett.

Marosi tanár úr pályája tekintetében a fentiek alapján az „út-útja" szárazföldi képzete helyett inkább maradok a „vizekre" („tengeriek") és a légiekre vonatkozók mellett. Ő ugyanis érdeklődése, olvasottsága – sőt tán korai, föltehetően helyénvaló ismeretei és ítéletei alapján magának teremtett mintegy erősen túlsúlyos szellemi poggyászával tűnt fel az egyetem horizontján. Akkoriban Klaniczay Tibor is még az ezt követő évtizednyi időben gyűjtött tapasztalatokat ahhoz a késői, alapvető tételéhez, miszerint a magyar kultúrtörténet és oktatás soha nem tudja már pótolni azt a hiányt, hogy az országban a középkorban nem született működőképes egyetem. Rövidre fogva ez azt jelentette és jelenti, hogy a Kárpát-medence vízgazdag területén máig nem is olyan egyszerű *fenntartani* a diszciplínák felsőfokú művelésének és gyarapításának a gyakorlatát. De éppen hazánkban – a koalíciós idő utolsó esztendejében, 1948-ban született meg a budapesti tudományegyetemen például a muzeológia szak, amely tucatnyi, már itthon is nagy múltú történeti, nyelvészeti, művészet- és történeti, néprajzi, társadalomtudományi szakot a világon (ebben a formában) először fogott össze és hatásosan működtetett – a korábbi „szabadbölcsészet" előzményein. Az új szakkal a korábbi állapot megváltoztatása szemünkben akkor alig volt kisebb, mintha a pörgettyűelv alkalmazása történt volna meg a hajóépítésben. Az 1950–60-as években ennek még jelentős húzóereje mutatkozott és máig is hat, sőt működtethető és hasznosítható: egyre inkább és szélesebb módon az EU-csatlakozás nyomán. Azok az országok, amelyekben ezek kevéssé vannak/lennének, azok az ilyet külföldi kapcsolataikkal tudják részben pótolni. De ezekre a szakokra nemzetközi egységükben is alapvető, gyakorlati szükség is van – és föltételük a hazai

diszciplináris központ működőképessége és tudományos hitele. Nemzetközi és szigorú mérce szerint ezek az intézetek-intézmények, adat- és tudományos gyűjtemények nemzetek fölöttiek is – és az összes tengereken és levegőben – át- és „fölvett" – értelemben közlekedés- és csereképesek.

A csapatok diadalmenete mellett zajló vízi parádéval párhuzamosan szerénységből is e vizeknél maradva – most innen említve a 70. nagy tengeri csomót – közhely felidézni ugyan a Kapitányról, hogy ennyi idő után *Ő is azonosulni érezheti magát a Diszciplína koszorúzott hajójával – alighanem minden elődjénél jobban és joggal.* Hullám-szakító, sok utat megjárt, soktisztű, vendégű, munkatársi-baráti-tanítványi közössége a gyűjtemények szállítmányaival, idegenbe néző teleszkópjai-antennái, helyi és távolsági berendezései, lámpáival-kürtjeivel, sokak diákkori pörgettyűs alkotmányaként a vizeken beszívja még a szeleket, hogy rápréselje őket turbináira.